

ახალგაზრდა მკვლევარები

JUNIOR RESEARCHERS

Vol. 1 No. 1 (2024)

ნომერი ეძღვნება პროფესორ ნიკოლოზ კახიანის 140 წლის იუბილისადმი მიძღვნილი ქირურგიული კლინიკური შემთხვევების აღწერის სტუდენტური კონფერენციის ნაშრომებს, რომელიც გაიმართა თეოდორ ბილროთის ქირურგიული ასოციაციის ორგანიზებით

Dedicated to Surgical Clinical Case Report Student Conference, dedicated to the 140th Anniversary of Professor Nikoloz Kakhiani, Organized by Theodor Billroth Surgical Association

შემიძლია გავიხსენო, ჯერ კიდევ სტუდენტობისას, ზოგადი ქირურგიის კათედრაზე როგორი აღრფთოვანებით გვიყვებოდა ლექციაზე პროფ. დავით ხაზარაძე ნიკოლოზ კახიანის მიერ ჩატარებული ოპერაციის - ჰიპოფიზის სიმსივნის ამოკვეთის შესახებ მიდგომით ცხვირიდან. ეს ოპერაცია თანამედროვე ანესთეზიის, დიაგნოსტიკის და ქირურგიული ინსტრუმენტებისა და ენდოსკოპიური მოწყობილობების გამოყენებითაც ურთულესი შესასრულებელია, ხოლო იმ დროისთვის პრაქტიკულად ფანტასტიკის სფეროს განეკუთვნებოდა. ძნელი წარმოსადგენიც კი არის, ანატომიის, ტოპოგრაფიული ანატომიის, თავის ქალის სივრცითი სტრუქტურის რა ცოდნის და რა ნატიფი ქირურგიული ტექნიკის მფლობელი უნდა ყოფილიყო ამ ოპერაციის ჩამტერებელი პიროვნება...

1918 წელს უნივერსიტეტის დაარსებისთანავე გადაწყვეტილი იყო სამკურნალო ფაკულტეტის ჩამოყალიბება. მრავალი საორგანიზაციო და ტექნიკური სიძნელის გადალახვის შემდგომ 1918 წლის 18 აგვისტოს დაარსდა სამკურნალო ფაკულტეტი, ხოლო 1919 წლის 10 იანვარს ქირურგიული პათოლოგიის კათედრის გამგედ და პროფესორად აირჩიეს მედიცინის დოქტორი გრიგოლ მუხაძე. ეს დღე ითვლება ზოგადი ქირურგიის კათედრის დაარსების თარიღად. შემდგომში მას ზოგადი ქირურგიული პათოლოგიის კათედრა პროპედევტიკულ კლინიკასთან ერთად ერქვა, ხოლო სწორედ პროფესორ კახიანის გამგეობის პერიოდში დაერქვა ზოგადი ქირურგიის კათედრა.

ნიკოლოზ კახიანმა 1910 წელს დაამთავრა ოდესის უნივერსიტეტი და ოთხი წელი იქვე იმუშავა ანატომიის კათედრაზე. აქ მუშაობის პერიოდში 4 ჯერ იყო მივლინებული ქაიროს უნივერსიტეტში იმ დროის გამოჩენილ მეცნიერთან ბეი-ვაბთან ბალზამირების ძველევგიპტური წესის შესასწავლად. იქვე მან ძველი ეგვიპტელების 120-ზე მეტი თავის ქალა შეისწავლა და ამის საფუძველზე დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია. ალბათ სწორედ ეს ცოდანა დაეხმარა ზემოთხსენებული უნიკალური ოპერაციის ჩატარებაში.

შემდგომი რამოდენიმე წელი კახიანი ტოპოგრაფიული ანატომიის კათედრაზე პრ. ვესნიკოვთან, ხოლო შემდგომ ქირურგიის კათედრაზე პროფესორ კონსტანტინე საპეჟოსთან მუშაობდა. სწორედ აქ გააკეთა ახალგაზრდა მეცნიერმა საბოლოო არჩევანი და თავის სიცოცხლე ქირურგიას დაუკავშირა. თუმცა 1917 წელს ის ეკატერინოსლავის უნივერსიტეტის ანატომიის კათედრის გამგედ აირჩიეს.

აღსანიშნავია, რომ რომ საქართველოში გამომგზავრებამდე იგი უკვე დაფასებული მეცნიერი იყო, წარმატებული კარიერით... ხშირად ამა თუ იმ პიროვნების ბიოგრაფიის აღწერისას სამშობლოს სიყვარული რუტინულ ფრაზად

გამოიყენება, ხოლო ნიკოლოზ კახიანის შემთხვევაში ეს ფენომენი ზე-ადმატებულ სტატუსში გადადის. წარმოსადგენია როგორი პატრიოტი უნდა იყოს ადამიანი, რომ საკუთარი ქვეყნის მთავრობის პირველსავე დაძაბილზე მიატოვოს ყველაფერი, უარი თქვას ოჯახურ ბედნიერებაზე და დაუფიქრებლად გამოეშუროს ახალდაარსებულ ეროვნულ უნივერსიტეტში საქმიანობის დასაწყებად.

როგორც ცნობილია პირველი მეუღლე ბატონ ნიკოლოზს საქართველოში არ გამოყვა, რაც მათი განშორების მიზეზი გახდა, მაგრამ ამას მის გადაწყვეტილებაზე სამშობლოში დაბრუნებაზე გავლენა არ მოუხდენია. საქართველოში დაბრუნებულ თავისი პლეადის ბევრ გამოჩენილ მეცნიერთან ერთად, პროფესორი კახიანი აქტიურად შეუდგა უნივერსიტეტში საქმიანობას, თავდაპირველად ტოპოგრაფიული ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის კათედრის გამგედ, ხოლო შემდგომში, პროფესორ მუხამის ჰოსპიტალური ქირურგიის კათედრაზე გადასვლის შემდეგ, სიცოცხლის ბოლომდე განაგებდა ზოგადი ქირურგიის კათედრას.

კახიანმა საქართველოში დანერგა კუჭის რეზექცია წყლულოვანი დაავადების დროს, ტვინის დანამატებზე მიდგომის და სიმსივნეების ამოკვეთის, თირკმლისა და თირკმელზედა ჯირკვლის რეზექციის, ტუბერკულოზით დაავადებული თირკმლის სისხლძარღვების გადაკვანძვის, ტრეპანაციის, გულის ჭრილობების გაკერვის და სხვა ურთულესი ოპერაციები. გასაოცარია კახიანის ქირურგიული დიაპაზონი, რომელიც მოიცავს თანამედროვე გაგებით სხვადასხვა ქირურგიულ სპეციალობებს, როგორცაა ნეიროქირურგია, კარდიოქირურგია, უროლოგია, სისხლძარღვთა ქირურგია და რათქმაუნდა ზოგადი ქირურგია. თანამედროვე მედიცინისთვის ეს პრაქტიკულად შეუძლებელია.

მის კალამს ეკუთვნის მრავალი სამეცნიერო ნაშრომი და სახელმძღვანელო. ის განსაკუთრებით ზრუნავდა ქართული სამედიცინო ტერმინოლოგიის შექმნაზე. გრიგოლ მუხამესთან ერთად ის სამართლიანად ითვლება საქართველოში მეცნიერული და კლინიკური ქირურგიის ფუძემდებლად. მის კათედრაზე მუშაობდნენ და აღიზარდნენ შემდგომში ისეთი გამოჩენილი ქირურგები, როგორც კონსტანტინე ერისთავი, ეფრემ ზაქარაია, ეგნატე ფიფია, მიხეილ ჩაჩავა და სხვა მრავალი. ეფრემ ზაქარაია გრიგოლ მუხამესა და ნიკოლოზ კახიანს იტალიური რენესანსის უდიდეს შემოქმედებს ადარებდა და ქართული ქირურგიული რენესანსის ავტორებად მოიხსენიებდა.

მხოლოდ მისი პროფესიული საქმიანობა არაა იმის მიზეზი, რომ ჩვენ დღეს პროფესორ კახიანს ვიხსენებთ. ძნელია დაიმსახურო, რომ შთამომავლობამ მშობლიურ სოფელში ძეგლი დაგიდგას და გარდაცვალებიდან დაახლოებით 100 წლის შემდეგ

სრულიად უცნობ ახალგაზრდებს მოუხდეთ შენი ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამოს გამართვა... ეს მხოლოდ რჩეულთა ხვედრია. აქ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს საკუთარი ხალხისადმი უანგარო მსახურებით დატოვებული კვალი. ჩვენს სინამდვილეში ამას ქველმოქმედებას ეძახიან, მაგრამ იმ თაობის ადამიანებისათვის ეს ჩვეულებრივი ცხოვრების წესი იყო!

შეგვიძლია გავიხსენოთ ნიკოლოზ კახიანის მიერ ზაფხულობით საკუთარი სოფლის - როკითის - სახლში სრულიად უფასოდ ჩატარებული ოპერაციები, რაშიც მას მისი კათედრის თანამშრომლები და ოჯახის წევრებიც კი ეხმარებოდნენ. კოლიას ჩამოსვლის ამბის გავრცელების შემდეგ მის სახლთან ყოველდღე გრძელი რიგები დგებოდა, ის კი დაუღალავად ყველას მკურნალობდა და უყურადღებოდ არავის ტოვებდა. სხვათა შორის, ეს ტრადიცია მისი სიკვდილის შემდგომ მისმა მეუღლემ და შვილებმაც გააგრძელეს... ან ის ფაქტი რად ღირს, რომ გაჭირვებულ პაციენტებს ბატონი ნიკოლოზი საკუთარ ფულს ბალიშის ქვეშ უტოვებდა ხოლმე...

ნიკოლოზ კახიანის ბიოგრაფიის გაცნობის შემდეგ მომავალი მედიკოსები შეიძლება არჩევანის წინაშე დადგნენ, თუ რა გზა აირჩიონ მომავალ საქმიანობაში - ერთი გზაა სამწუხაროდ თანამედროვე მედიცინაში საკმაოდ გავრცელებული გზა, რომელიც პაციენტს მხოლოდ შემოსავლის წყაროდ განიხილავს, ხოლო მეორე ნიკოლოზ კახიანის და ბევრი მისი თანამედროვე ექიმის და მეცნიერის გზაა, რომელიც თავისი ხალხის და ქვეყნის უანგარო მსახურებას გულისხმობს...

დარწმუნებით შემიძლია აღვნიშნო, რომ მეორე გზა უფრო რთულია, საჭიროა შექდება ბევრ, ერთი შხედვით გადაულახავ პრობლემასთან და მატერიალურად ნაკლებად უზრუნველყოფილი ყოფა, მაგრამ რაც მთავარია მათ მიეცემათ შესაძლებლობა, რომ საკუთარი კვალი დატოვონ, და ისეთივე მისაბამი მაგალითი გახდნენ მომავალი თაობებისათვის, როგორც პროფესორი ნიკოლოზ კახიანი არის დღეს ჩვენთვის. არჩევანი თქვენი გასაკეთებელია!

*თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის
ზოგადი ქირურგიის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი,
პროფესორი გიორგი ასათიანი*

ნიკოლოზ კახიანი და
ალექსანდრე ალადაშვილი

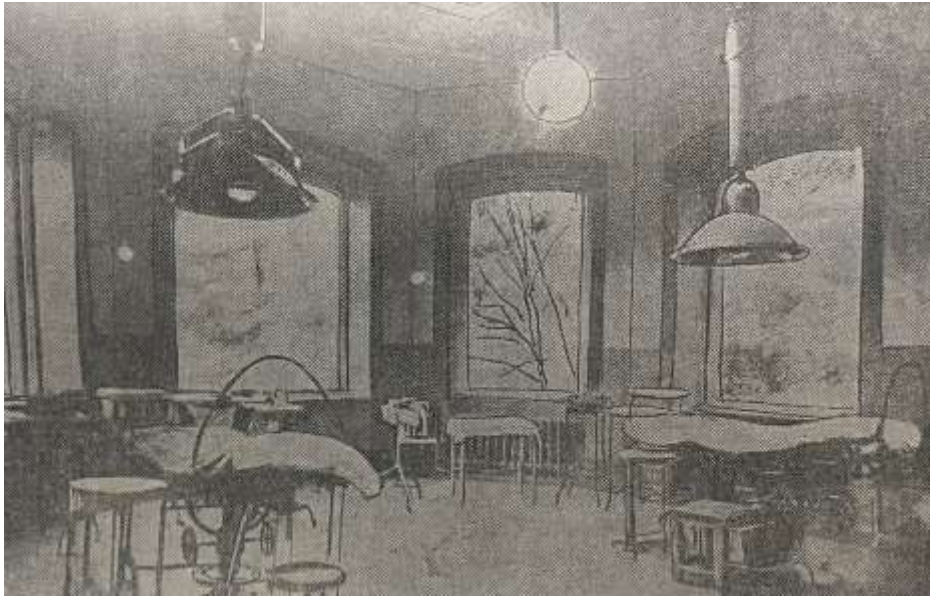
საზაფხულო არდადეგების დროს სოფ. როკითში - 1926წ.

ნიკოლოზ კახიანი მოწაფეებთან ერთად - 1928 წ.

სხედან: დ. იოსელიანი, ნ.კახიანი, მ.ტყავაძე, ე.ზაქარაია, კ.ერისთავი

დგანან: ს.ჩახუნაშვილი, ე.ფიფია, ა.ოსიძე.

რკინიგზის
საავადმყოფოს
საოპერაციო,
სადაც ნიკოლოზ
კახიანი
აკეთებდა
ოპერაციებს 1921-
1928 წწ.

ნიკოლოზ კახიანის მიერ დამზადებული მშრალი პრეპარატები - ინახება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კლინიკური ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის დეპარტამენტში

კლინიკური ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის დეპარტამენტი დღეს

თეოდორ ბილროთის სახელობის სტუდენტთა ქირურგული ასოციაციის ინიციატივით ჩატარდა კონფერენცია, რომელცი მიემდგვნა პროფესორ ნიკოლოზ კახიანის 140 წლის იუბილეს. როგორც ასოციაციის პრეზიდენტმა აღნიშნა, ზოგადად კონფერენციის ჩატარების მიზანია აღნიშნული დარგის პოპულარიზაცია იმ სტუდენტებში, რომლებიც სამომავლოდ აპირებენ თავიანთი კარიერა ქირურგიას მიუძღვნან.

კონფერენციაზე სხვადასხვა უნივერსიტეტის სტუდენტების მიერ წარმოდგენილი იყო ქირურგიული კლინიკური შემთხვევები, რომელთაც სხვადასხვა დარგის სპეციალისტები ხელმძღვანელობდნენ. შეფასების სისტემის სხვადასხვა კრიტერიუმებიდან ჩემთვის განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი იყო ერთერთი - „საკითხში გათვიცნობიერებულობა“ - თუ რა ცოდნას ავლენდა სტუდენტი აღნიშნული საკითხის შესახებ. გამოვლინდა საუკეთესო მოხსენების ავტორი - თსუ-ის მედიცინის ფაკულტეტის სტუდენტი საბინა მუსაევი, მოხსენებით „პერტესის დაავადების მქონე 7 წლის პაციენტის კლინიკური შემთხვევის აღწერა“ (სამეცნიერო ხელმძღვანელი ლევან ჩიკვატია - პროფესორი, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის ტრავმატოლოგიისა და ორთოპედიის დეპარტამენტი). ვფიქრობ, რომ დამსახურებული გამარჯვებულია.

კონფერენციის შემდეგ გაიმართა პროფესორ ნიკოლოზ კახიანის მემორიალური საღამო, რომელიც ასოციაციის მიერ იყო ორგანიზებული.

მისასალმებელია სტუდენტების ინტერესი ისეთი მოღვაწეების მიმართ, რომელთაც დიდი კვალი დატოვეს მედიცინის, კერძოდ ქირურგიის განვითარებაში. დიახ, ნიკოლოზ კახიანი იყო ადამიანი, რომელიც სათავეში ჩაუდგა ტოპოგრაფიული ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის კათედრას მაშნვე, როგორც კი გაიგო, რომ საქართველოში იხსნებოდა უნივერსიტეტი. იგი დიდი ენთუზიაზმით შეუდგა მუშაობას, გარშემო შემოიკრიბა ნიჭერი ახალგაზრდები და მთელი თავისი ცოდნა და ამოცდილება მოახმარა აღნიშნული დარგის განვითარებას.

ვფიქრობ, აღნიშნული საღამოს ორგანიზება ადვილი არ იყო, თუმცა სტუდენტებმა შეძლეს კარგად წამოეჩინათ ის დიდი ღვაწლი პროფესორ ნიკოლოზ კახიანისა, რომელიც დღესაც აღაფრთოვანებს სრულიად სამედიცინო საზოგადოებას.

ვულოცავ ასოციაციასა და მისი უნდის წევრებს და მომავალშიც ვუსურვებ წარმატებას.

კონფერენციის ჟიურის თავმჯდომარე,

თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის კლინიკური ანატომიისა და ოპერაციული ქირურგიის დეპარტამენტის ასოცირებული პროფესორი

თამარ თურმანიძე

ნიკოლოზ, კოლია, კახიანი, გამოჩენილი ქართველი ექიმი -ბაბუაჩემია. რა საკვირველია, ძალიან ამაყი ვარ, რომ ასეთი ბაბუა მყავდა. მამაჩემი ზაზა და ბიძაჩემი საული სიამაყის გარდა დიდ პასუხისმგებლობასაც გრძნობდნენ - ისინი ხომ ექიმები იყვნენ და ცდილობდნენ მამის ღირსეული შვილები ყოფილიყვნენ.

კოლიაზე მხოლოდ მონაყოლიდან და წაკითხულიდან ვიცი. მე კი არა, მამაჩემიც და ბიძაჩემიც ასევე იყვნენ. ზაზა 6 თვისა იყო, საული კი - 5 წლის, როცა დაობლდნენ, კოლია კი, სულ რაღაც 44 წლის ახალგაზრდა კაცი იყო, როდესაც გარდაიცვალა.

მართლაც უნიკალური, უნიჭიერესი ქირურგი, კეთილშობილი და პატრიოტი ქართველი. როდესაც თბილისში გაიხსნა უნივერსიტეტი დაუფიქრებლად დათანხმდა შემოთავაზებას, დატოვა კათედრა, რომელსაც ხელმძღვანელობდა და ჩამოვიდა საქართველოში. დაიწყო მუშაობა როგორც პედაგოგმა და პრაქტიკოსმა ქირურგმა.

კოლიას სულს განსაკუთრებით გრძნობ მის მშობლიურ იმერეთში, სოფელ როკითში. როკითის შესასვლელში დგას მისი ძეგლი, რომელიც მადლიერი გლეხების მიერ შეგროვებული თანხებით დაიდგა. ბევრ ოჯახში ეკიდა მისი პორტრეტი. ჩვენი სახლი როკითში ზაფხულობით თურმე ლაზარეთს ემსგავსებოდა. ერთ-ერთ ოთახში ეწყობოდა საოპერაციო და კოლია თავის მოწაფეებთან ერთად იწყებდა სამედიცინო მოღვაწეობას. პაციენტები არა მარტო როკითიდან, არამედ მთელი ზაღდათის რაიონიდან ჩამოდიოდნენ თურმე „პროფესორთან“. დღეს ეს სახლი ნიკოლოზ კახიანის სახლ-მუზეუმია, ზაღდათის ყველაზე დიდი ქუჩა კი მის სახელს ატარებს.

თბილისშიც ერთ-ერთი ქუჩა ნიკოლოზ კახიანის სახელობისაა. ცენტრალური რკინიგზის საავადმყოფო ასევე მის სახელს ატარებს, საავადმყოფოს ტერიტორიაზე მისი ბიუსტი დგას. ამ ძეგლის გახსნაზე სიტყვით დიდი ქართველი ქირურგი - ბატონი ეგნატე ფიფია გამოვიდა, ბოლოს მუხლებზე დადგა და ასე მიაგო პატივი თავისი მასწავლებლის ხსოვნას.

მას ყველა კოლიათი მიმართავდა - მასწავლებელიცა და მოსწავლევც, კოლეგაცა და ნაცნობიც, არ მოსწონდა თურმე ზედმეტი “ოფიცოზი“. ეს ჩემთვის მის თავმდაბლობაზე მეტყველებს. აი, ასეთი კაცი იყო ბაბუაჩემი, ნიკოლოზ, კოლია კახიანი.

ძალიან სასიხარულოა, რომ ახალგაზრდებმა, სტუდენტებმა მოინდომეს კოლია კახიანის გახსენება, მოაწყვეს კონფერენცია და ხსოვნის საღამო. ძალიან საიტერესო იყო პროფესორების გამოსვლები, რომლებმაც ისაუბრეს კოლიას ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე. ასე რომ, საღამო ერთის მხრივ აკადემიურ, სამეცნიერო ხასიათს ატარებდა, მეორეს მხრივ, ძალიან თბილი, სევდიანი და დიდი დიდაქტიკური დატვირთვის მქონე გამოვიდა.

კიდევ ერთხელ დიდი მადლობა ყველას.

*პედაგოგიკის და ფსიქოლოგიის დოქტორი,
ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი
ჯანა კახიანი*